

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2026
1-сон

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026 yil, 1-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008 yil 31 dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.

O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017 y., 239/5-sonli qarori bilan e‘tirof etilgan

Tahririyat a‘zolari:

Mas‘ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardaev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardaeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
H.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay‘ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay‘ati raisi o‘rinbosari:

M.Q.Pardayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Tahrir hay‘ati a‘zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Pardayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

H.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

MUNDARIJA:

NAZARIYA VA METODOLOGIYA	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев, Озода Мамаюнусова Пардаева Янги Ўзбекистоннинг бойлиги инсон ресурслари билан ўлчанади	5
Сарвар Аюбовна Исхакова Ўзбекистонда хизматлар соҳасини модернизация ва диверсификация қилишнинг асосий йўналишлари	13
Anvar Nematovich Xoliqulov Servis sifati tushunchasining nazariy talqini	18
Зухриддин Санжар ўғли Рашидов Корхона самарадорлигини оширишни меҳнат ресурслари ҳаракати билан боғланишининг ўзига хос хусусиятлари	21
Mexrangiz Axtam qizi Mullayeva Xizmat ko‘rsatish sohasida faoliyat yurituvchi korxonalarni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning ustuvor yo‘nalishlari	25
SANOAT VA QISHLOQ XO‘JALIGI	
Фарида Абдухалимовна Ахмеджанова Роль эстетических показателей тканей в формировании потребительских и эксплуатационных свойств изделий	31
Рузбой Нормакматов, Акрам Гафуров, Баҳора Тўлкинова В ₁ - витамин (тиамин): ва унинг инсон соғлигини сақлашдаги аҳамияти	34
Junaydillo Sadiyevich Fayziyev Atrof-muhitga chiqarilayotgan sut zardobi tarkibidagi zardob oqsillari miqdorini kamaytirish texnologiyasi	37
Ro‘ziboy Normaxmatov, Zakirjon Erkinovich Mamarasulov, Ravshan Pirmatov Askorbin kislotasi (C vitamini) va uning ahamiyati	41
TADBIRKORLIK, MEHNAT, BANDLIK VA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH	
Феруз Нематуллаевич Абилов Худудларда камбағалликни қисқартиришнинг инновацион йўналишлари	44
XIZMAT KO‘RSATISH VA SERVIS	
Обид Мамаюнусович Пардаев Коммунал хизматларни ривожлантиришнинг маъмурий-бошқарув ва инфратузилмавий институтционал асосларини такомиллаштириш	50
Акмал Алимжонович Салимов Ривожланган мамлакатларнинг олий таълим хизматлари сифатини ошириш тажрибаларидан Ўзбекистонда фойдаланиш имкониятлари	56
Firuz Kurbanovna Achilova Mintaqada xizmatlar sektorining rivojlanishining zamonaviy modellari	61
Нажмиддин Раҳматуллаевич Абдувоҳидов Хизмат кўрсатиш соҳасида сохта иқтисодиётнинг айрим кўринишлари ва уни бартараф этишнинг амалий йўналишлари	66
Xusnora Dilmurod qizi Umarova Orolbo‘yi mintaqasida xizmat ko‘rsatish sohasini innovatsion boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish	71
Jahongir Aktamovich Haydarov Logistikada transport xizmatlari raqobatbardoshligini baholashning kompleks yondashuvlari	75

<p>Дж. Файзиев</p> <p>Технология снижения содержания сывороточных белков в молочной сыворотке, выбрасываемой в окружающую среду</p> <p>Аннотация. В данной статье рассматривается технология снижения содержания сывороточных белков в молочной сыворотке, выбрасываемой в окружающую среду. Также даны рекомендации по внедрению этой новой технологии в практику.</p> <p>Ключевые слова: безотходная технология, молочная сыворотка, термокислотная коагуляция, сывороточные белки, степень использования сухих веществ.</p>	<p>J.Fayziev</p> <p>Technology for reducing serum protein content in milk serum emitted into the environment</p> <p>Abstract. This article examines the technology for reducing serum proteins in milk serum released into the environment. Recommendations were also given on the implementation of this new technology in practice.</p> <p>Keywords: waste-free technology, milk whey, thermoacid coagulation, whey proteins, the degree of use of dry matter.</p>
--	--

Ro‘ziboy Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

Zakirjon Erkinovich Mamarasulov – SamISI, “Servis” kafedrasi dotsenti v.b.

Ravshan Pirmatov – SamISI Sat-k-122 guruh talabasi

ASKORBIN KISLOTASI (C VITAMINI) VA UNING AHAMIYATI

Annotatsiya. Mazkur maqolada asosiy vitaminlardan biri C vitaminining inson organizmidagi roli va uning manbalari haqida atroflicha ma’lumotlar keltiriladi. Shuningdek, bu muhim vitamanga bo’lgan talabni qanday qondirish kerakligi bo’yicha ham tavsiyalar berilgan.

Kalit so’zlar: vitamin, C vitamini, mevalar, sabzavotlar, makroelementlar, mikroelementlar, erkin radikal, antioksidant, xolesterin.

Kirish. Bizning mamlakatimizda inson sog’ligini saqlash davlat ahamiyatiga ega bo’lgan masalalardan biri sanaladi. Aholi sog’ligini saqlashning muhim elementlaridan biri esa o’z vaqtida profilaktik tadbirlarni amalga oshirib, aholining sog’lom ovqatlanishini tashkil etish hisoblanadi.

Bugungi kunda zamonaviy tibiyotda va ovqatlanish haqidagi fanda erishilgan yutuqlar inson organizmining to’g’ri rivojlanishi uchun hayotining birinchi kunlaridanoq uning iste’mol qiladigan ovqatlari tarkibida oqsil, yog’, uglevodlar va mikronutrientlardan tashqari hayot uchun juda muhim bo’lgan vitaminlar bo’lishi kerakligini ko’rsatadi.

Shuni alohida qayd qilish lozimki, vitaminlar inson organizmida sintez qilinmaydi, shu sababli ular inson organizmiga iste’mol qilinayotgan tabiiy o’simlik va hayvonot mahsulotlari orqali kelib tushadi. Shu sohada mutaxassislarning ta’kidlashicha hozirgi vaqtda 30 ga yaqin vitaminlar ochilganligini va o’rganilganligini qayd etadilar. Ana shu vitaminlar orasida inson organizmi uchun juda zarur bo’lgan va xossalari yaxshi o’rganilgan vitaminlardan biri askorbin (askorbat) kislotasi, ya’ni C vitamini hisoblanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. “Vitamin” so’zi lotin tilidan olingan bo’lib – vita amine, ya’ni hayot uchun “juda muhim amin” degan ma’noni anglatadi. Bunday nom berilishining sababi, dastlabki ajratilgan vitamin tarkibida aminoguruhi topilgan.

Mamlakatimizda ham bu sohada ilmiy-tadqiqot ishlari olib borilgan. Bular qatoriga Yo.X.Turaqulov, S.P.Dalimov, M.N.Valixanov, A.S.Sadikov, A.A.Abduxobov, Sh.I.Salixov, A.S.Turaev, N.K.Muxammadiev va boshqa ko’plab o’zbek olimlarini keltirish mumkin. Bu sohada ilmiy-tadqiqot ishlari bajargan rus olimlari qatoriga N.I.Lunin, V.V.Pashutin, S.A.Sosin, V.N.Bukin, B.A.Kudryashov, V.A.Devyatnin, A.A.Shmidt, A.Ye.Lyubarev, V.A.Tutelyan va boshqalarni kiritish mumkin.

Tadqiqot metodologiyasi. Olib borilgan izlanishlar natijasida tahlil, iqtisodiy tahlil, fizikaviy va kimyoviy usullardan foydalandik. Shuningdek, Askorbin kislotasining miqdori 0,001 normalli 2,6-dixlorfenolindofenol natriy etiriasi bilan titirlash yo’li bilan aniqlandi.

Tahlil natijalari. Ma’lumki, insonning hayot faoliyati jarayonida doimiy ravishda modda almashinuvi ro’y beradi. Ana shu modda almashinuvida faol ishtirok etadigan muhim vitaminlardan biri C vitamini hisoblanadi.

Askorbin kislotasi qalqonsimon bez garmonlari va buyrak usti bezi qobig'i garmonlari sintezida ishtirok etadi [1]. Shuningdek, C vitamini dofamin, adrenalin va noadrenalin fermentlarining faolligini ta'minlashda ishtirok etadi. Bularning barchasi miyaga nerv impulslarining uzatilishida juda muhim hisoblanadi. Shu sababli C vitamini yetishmaganda aqliy faollik pasayib, hatto depressiya avj olishi mumkin [2].

C vitamini temir moddasining yaxshi hazm bo'lishini ta'minlaganligi uchun temir yetishmasligi sababli yuzaga keladigan kamqonlik kasalligining oldini olishga ham xizmat qiladi [3].

C vitamini yurak-qon tomiri tizimining mustahkamlanishiga ham xizmat qiladi. U tomirlarning holatini yaxshilab, zararli xolesterinning miqdorini kamaytiradi. Shu bilan birga qonni suyultirib, trombozning profilaktikasida ham ishtirok etadi [4].

C vitaminining tananing immunitet tizimini mustahkamlashda va infeksiyalarga qarshi kurashishda ham muhimligi ko'p bor ilmiy-tadqiqot ishlari natijasida tasdiqlangan. Shuningdek, u yuqumli virusli kasalliklarning davomiyligi va tarqalishini kamaytiradi.

C vitaminining yana bir muhim xususiyati uning tabiiy antioksidant ekanligi bilan ham diqqatga sazovordir. Ma'lumki, organizmda hosil bo'ladigan erkin radikallar zararli birikmalar bo'lib, organizmda hujayralarning shikastlanishii va muddatidan oldin qarishiga olib keladi. Aynan C vitamini ana shu erkin radikallarning ta'siridan himoya qiladi.

So'nggi yillarda bajarilgan tadqiqot ishlari esa C vitaminining organizmda kollagen ishlab chiqarilishiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, terining sog'lom bo'lishini ta'minlaydi.

Shuni alohida qayd etish lozimki, C vitaminiga bo'lgan ehtiyoj insonning yoshi, jinsi, kasbiy faoliyati, qanday sharoitda yashashi, sog'ligi va mehnat qilish intensivligiga qarab o'zgaruvchan bo'ladi.

Shu narsa ayonki, O'zbekiston Respublikasining issiq iqlim sharoiti, ya'ni atrof-muhitning yuqori harorati ko'p darajada inson tanasining terlashini keltirib chiqaradi. Bu esa organizmda suvda eruvchi vitaminlarning kamayishini keltirib chiqaradi. Masalan, +32⁰C da inson organizmi 18⁰C dagiga qaraganda ikki barobar ko'p suvda eruvchi vitaminlarni talab qilgan ekan [5]. Katta yoshdagi odamlar uchun C vitaminining sutkalik normasi 70 mg qilib belgilangan [6].

Tabiiyki, har bir inson o'z ratsionida C vitaminining sutkalik normasini ta'minlashi uchun, bu vitaminning asosiy manbalari qaysi oziq-ovqat mahsulotlari va xom ashyolari ekanligini bilishi zarur hisoblanadi. Bi ko'pchilik manbalarni o'rganish asosida bu vitaminlarning miqdori bo'yicha o'rtacha ma'lumotlarni 1-jadvalda keltiramiz.

1-jadval

Askorbin kislotasining asosiy manbalari

T/r	Oziq-ovqat mahsulotlari	Miqdori, 100 g.da mg.larda
1	Kartoshka	10-20
2	Sabzi	10-15
3	Bosh piyoz	15-25
4	Olma	10-20
5	Nok	15-25
6	Behi	25-30
7	Shaftoli	10-15
8	O'rik	15-20
9	Pomidor	20-30
10	Limon	40-50
11	Apelsin	50-60
12	Mandarin	30-40
13	Oq boshli karam	40-60
14	Qora smorodina	180-300
15	Qizil bulg'or qalampiri	120-200
16	Shipovnik (itburun)	400-1000

Jadvalda keltirilgan ma'lumotlar shundan dalolat beradiki, C vitaminining asosiy manbalari ho'l mevalar va sabzavotlar ekan. Biz kundalik iste'mol qiladigan mahsulotlarimizdan kartoshka, sabzi, bosh piyoz kabi sabzavotlarda ko'p bo'lmasada 100 grammida 15-25 mg C

vitamini bo‘lar ekan. Olma, nok, behi, shaftoli, o‘rik mevalari tarkibida ham C vitaminining miqdori sabzavotlardagidek ekan. Lekin, sitrus mevalari yuqorida qayd etilgan mevalar va sabzavotlarga qaraganda C vitaminiga 2 barobar boyroq ekanligini ko‘rishimiz mumkin. 1-jadvalda keltirilgan ma‘lumotlar tahlili shundan dalolat beradiki, shipovnik (itburun), qora smorodina, qizil bulg‘or qalampiri C vitaminiga eng boy mahsulotlar hisoblanar ekan.

Xulosa va takliflar. Demak, oziq-ovqat mahsulotlarini va xom ashyolarini C vitaminlik nuqtai nazaridan qarasaq O‘zbekiston Respublikasida qariyb hamma mevalar va sabzavotlar yetishtirililar ekan. Aynan shu yetishtirilayotgan mevalar va sabzavotlar suvda eruvchan C vitaminining asosiy manbalari hisoblanadi.

Shular asosida quyidagi takliflar beramiz:

1. C vitamini inson organizmi uchun juda muhim biologik faol modda hisoblanib, immun tizimini mustahkamlaydi va organizmning turli infeksiya vaa kasalliklarga qarshi kurashish qobiliyatini oshiradi.

2. C vitamini antioksidant xususiyatiga ega bo‘lib, erkin radikallarning zararli ta‘sirini kamaytiradi va shamollash bilan kasalliklarning oldini oladi.

3. Inson o‘zining taomlanish rasionida doimiy ravishda ho‘l meva va sabzavotlarni, ayniqsa C vitaminiga boy limon, apelsin, mandarin, na‘matak, qoraqat kabi mevalarning, karam, kartoshka va bulg‘or qalampiri kabi sabzavotlarni iste‘mol qilishi zarur.

4. C vitamini parchalanishining oldini olish uchun ho‘l meva va sabzavotlarni salqin, qorong‘i, quyosh nuri tushmaydigan xonalarda saqlash tavsiya etiladi. Ularni saqlash uchun optimal harorat 0⁰ dan +4⁰S gacha bo‘lgan harorat hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Диденко В.А., Голубев М.А. Витамин С (Аскорбиновая кислота). Электронный ресурс. // медабоутме: медицина обо мне. Режим доступа: <https://medboutme.ru>.

2. Прозоровский В. Витамин С. Как его понимать? Электронный ресурс. // Элемент – Режим доступа: <https://elementy.ru>.

3. Медведева Н.А. Биодоступность железа и влияние ионов кальция на ее эффективность. Электронный ресурс. Лечащий врач – режим доступа: <https://www.Ivrach.ru>.

4. Витамин и ее в предупреждении сердечно-сосудистых заболеваний у мужчин. Кардиология. 2009, Т 49, №3.

5. Т.Худайшукуров, Н.К.Бабаходжаев. Витамин и здоровье. Ташкент, «Медицина», 1982 г.

6. Скурихин И.М., Волгарева М.Н. Химический состав пищевых продуктов (Справочное таблиц содержания аминокислота, жирных кислот, витаминов, макро- и микроэлементов, органических кислот и углеводов). М.: ВО «Агропромиздат», 1987.

<p>Р.Нормахматов, З.Мамарасулов, Р.Пирматов Аскорбиновая кислота (витамин С) и ее значение Аннотация. В данной статье представлена подробная информация о роли одного из основных витаминов, витамина С, в организме человека и его источниках. Также даны рекомендации о том, как удовлетворить потребность в этом важном витамине. Ключевые слова: витамин, витамин С, фрукты, овощи, макроэлемент, микроэлемент, свободный радикал, антиоксидант, холестерин.</p>	<p>R.Normaxmatov, Z.Mamarasulov, R.Pirmatov Ascorbic acid (vitamin C) and its importance Abstract. This article provides detailed information on the role of one of the main vitamins, vitamin C, in the human body and its sources. Recommendations were also given on how to meet the need for this important vitamin. Keywords: vitamin, vitamin C, fruits, vegetables, macroelements, microelements, free radical, antioxidant, cholesterol.</p>
---	---

ISSN 2091-5187

☞ “SERVIS” ☞

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

06.03.2026 yilda terishga berildi. 19.03.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,4. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,37. Adadi 100 nusxa. Buyurtma № 0031A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.